
Programa Erasmus+ per al PAS del CRAI

**Informe de la beca de mobilitat a Universidade do
Minho. Portugal**

(Curs 2017-2018)

<i>Nom del participant</i>	Joana Ferrer Torrens
<i>CRAI Biblioteca o Unitat</i>	CRAI Biblioteca del Campus Clínic
<i>Institució i país de destí</i>	Universidade do Minho. Portugal
<i>Dates d'estada a la universitat estrangera</i>	07/05/2018 - 11/05/2018

Programa ERASMUS +

UMinho INTernational Week

- [Dades de la Universidade do Minho](#)
- [La UMinho INTernational Week](#)
- [Serveis de Documentació de la Universidade do Minho](#)
 - [Dades generals](#)
 - [Projectes](#)
 - [RepositóriUM](#)
 - [RCAAP](#)
 - [OpenAIRE](#)
 - [Foster Science](#)
 - [Gestió de dades de recerca](#)
- [Conclusions](#)

Universidade do Minho. Campus Azurém (Guimarães)

Dades de la Universidade do Minho

La Universidade do Minho és una institució pública d'ensenyament superior amb més de 44 anys d'història. El seu nom prové de la regió de Minho, on es troben els seus dos campus principals (el Campus de Gualtar, a la ciutat de Braga, i el Campus de Azurém, a la ciutat de Guimarães).

Xifres actuals d'aquesta universitat:

- Alumnat: 19.000
- Professorat i personal investigador: 1.300
- Personal d'administració i serveis: 900

En els darrers anys, la Universitat de Minho ha iniciat una àmplia estratègia d'internacionalització que engloba accions per fomentar estades a l'estranger dels seus estudiants i personal (docent i no docent), així com la captació d'alumnat d'altres països i l'acolliment de personal d'institucions educatives de l'estranger.

La UMinho INTERNATIONAL Week

D'acord amb aquesta estratègia, l'Oficina de Relacions Internacionals organitza la **UMinho INTERNATIONAL Week**.

A l'edició d'aquest any 2018, que s'ha dut a terme entre el 7 i l'11 de maig, hem participat personal d'institucions d'arreu del món. En total, 36 persones de diferents serveis (suport a la docència, serveis acadèmics, biblioteca, oficines de mobilitat internacional, servei de comunicació i premsa, etc.) i països (Itàlia, Polònia, Marroc, Estats Units, Algèria, Armènia, Jordània, Japó, Indonèsia, entre d'altres) hem compartit sessions de treball conjuntes i altres separades per tipus de serveis, així com activitats culturals per conèixer les ciutats de Braga i Guimarães.

Visita a la ciutat de Guimarães durant la UMinho INTERNATIONAL Week

Serveis de Documentació de la Universidade do Minho

Dades generals

Els Serviços de Documentação de la Universidade do Minho (SDUM) ofereixen els serveis clàssics de biblioteca (préstec de documents, accés a recursos, formació d'usuaris, espais de treball en grup i individuals, laboratori multimèdia, etc.) a 2 biblioteques centrals ubicades al Campus de Gualtar i al Campus de Azurém, així com a d'altres biblioteques de dimensions més petites (com per exemple, la biblioteca de Ciències de la Salut i la de Dret).

A destacar:

- L'existència als dos campus de sales obertes 24 hores els 7 dies de la setmana (durant tot el curs acadèmic).
- Al Campus de Azurém, la biblioteca general disposa d'un espai multimèdia on els usuaris poden fer servir, entre d'altres equipaments, una impressora 3-D i un estudi de gravació

A banda dels serveis clàssics, des de l'any 2002 la biblioteca ha adoptat un nou rol com a motor de canvi, tant a nivell institucional com nacional, en relació amb l'accés obert a la investigació. Per exemple, l'any 2003 van posar en marxa el repositori institucional (**RepositóriUM**), primer repositori portuguès d'informació científica.

Tota la informació sobre els serveis i projectes del SDUM es poden consultar a: www.sdum.uminho.pt/

Participants de la INTERNATIONAL Week amb personal dels Serviços de Documentação de la Universidade do Minho (SDUM)

Sala de lectura a la Biblioteca General del Campus Azurém (Guimarães)

Projectes gestionats des del SDUM

Durant la INTERNATIONAL Week el personal del SDUM ha realitzat xerrades sobre diferents projectes d'àmbit nacional i europeu on participen per tal d'oferir-nos una àmplia visió de les accions que realitzen per promoure l'accés obert i augmentar la visibilitat de la recerca.

En aquest enllaç podeu consultar tots els projectes (actius i/o finalitzats) on han participat: <https://bit.ly/2GqqNP9>

- **RepositóriUM**

L'any 2003 es va posar en marxa el repositori institucional, **RepositóriUM** (<https://repositorium.sdum.uminho.pt>), primer repositori portugués d'informació científica, amb l'objectiu de dotar de visibilitat i internacionalització a la recerca de la Universidade do Minho.

En tots aquests anys de vida del repositori, l'objectiu del SDUM ha estat sempre desenvolupar nous serveis de valor afegit per als autors que publiquen al repositori. Aquesta voluntat, juntament amb l'actualització de la política d'accés obert a la Universidade do Minho l'any 2010 i la vinculació de la política institucional amb el sistema d'avaluació docent i investigador ha fet augmentar el coneixement del RepositóriUM per part del personal de recerca.

La gestió del repositori es porta a terme actualment mitjançant DSpace 5.3, i s'utilitzen aplicacions que milloren l'experiència dels investigadors amb la plataforma (com, per exemple, l'API que permet integrar SHERPA/RoMEO a DSpace perquè els investigadors consultin quina versió del document poden publicar en obert).

Avui en dia, RepositóriUM és l'única eina d'avaluació del personal investigador de la Universidade do Minho. Per fer això possible han estat necessàries varies millores: treballs en l'interoperabilitat de l'eina, feina d'homogeneïtzació per identificar dels autors, integració amb bases de dades referencials (Wos/Scopus), enriquiment de metadades, sistemes automàtics d'identificació d'inconsistències i un nou sistema de monitorització del compliment de la política d'accés obert de la institució.

El resultat final ha estat l'augment del nombre de publicacions penjades al repositori, també amb caràcter retrospectiu, i el reconeixement institucional del valor del repositori per a la difusió i visibilitat de la recerca institucional.

- RCAAP

Gràcies al lideratge de la Universidade do Minho la cultura de l'accés obert s'implanta a Portugal. RepositóriUM va ser el primer repositori portugués d'informació científica. Amb la creació posterior d'altres repositoris científics, va ser necessari organitzar un portal agregador que englobés la xarxa nacional portuguesa de repositoris científics d'accés obert. Així, l'any 2008, va néixer **RCAAP** (<http://projecto.rcaap.pt/>).

Es tracta d'una iniciativa de la FCT (Fundação para a Ciência e a Tecnologia), gestionada i coordinada tècnicament per personal del SDUM de la UMinho.

El RCAAP té com a objectius:

- Augmentar la visibilitat, accesibilitat i difusió dels resultats de l'activitat acadèmica i de la investigació científica portuguesa.
- Facilitar l'accés a la informació sobre la producció científica portuguesa.
- Integrar Portugal en el conjunt d'iniciatives internacionals.

En aquest vídeo podeu veure un resum de les característiques d'aquest portal agregador de la recerca produïda a Portugal: <https://www.youtube.com/watch?v=2xZ1qfISDrQ>

El RCAAP integra, entre d'altres:

- Portal RCAAP – Element central del projecte. Esdevé un punt únic de cerca, localització i accés a un gran volum de documents científics. Com a recolector nacional té també la funció d'indexar el contingut de diferents repositoris institucionals.
- SARI (Servei de hosting de Repositoris Institucionals) – Destinat a institucions del sistema científic i d'ensenyament superior.
- Diretório Luso-Brasileiro: llista completa i exhaustiva de repositoris i revistes científiques d'accés obert de Portugal i Brasil.

- OpenAIRE

El projecte OpenAIRE (*Open Access Infrastructure for Research in Europe*) és una iniciativa que vol donar suport a l'accés obert i la ciència oberta a Europa.

Aquest vídeo recull un breu resum del projecte: <https://www.openaire.eu/openaire-video>

Des del projecte inicial **FP7 OpenAIRE**, com en el successor **OpenAIREplus**, l'objectiu ha estat fomentar el dipòsit en obert de tota la producció científica generada en el marc dels projectes finançats per la Comissió Europea, així com establir una infraestructura electrònica (portal web <https://www.openaire.eu/>) per a l'accés a tot aquest material.

Organitzat de forma descentralitzada, la seva gestió es porta a terme des de diferents institucions dels estats membres. Els anomenats NOAD o National Open Access Desks ofereixen assessorament especialitzat a nivell nacional. **FECYT** ha estat el helpdesk a Espanya.

Funciona com un agregador amb serveis afegits, com Zenodo (repositori propi) i dades (datasets i software d'investigació). Els serveis OpenAIRE comprenen:

- Broker service (còpia de seguretat)
- Dashboard: control d'estadístiques de consulta i descàrrega de les publicacions penjades al portal
- Metadades per enriquir registres ja existents: identificadors d'autors i publicacions, dades sobre finançadors i projectes amb els que les publicacions estan vinculades, etc.

El projecte **OpenAIRE2020**, finalitzat recentment i enmarcat dins el programa marc de recerca Horizon2020, mantenia els objectius dels projectes anteriors i contemplava aspectes de RRI (*Responsible Research & Innovation*).

Des l'1 de gener del 2018, OpenAIRE ha entrat en una nova fase amb l'inici del projecte **OpenAIRE-Advance**. Continua la missió dels projectes OpenAIRE inicials, treballant per aconseguir que la ciència en obert es converteixi en el paradigma per defecte a Europa. Per aconseguir-ho, reformularà el sistema de comunicació acadèmica, encaminant cap a l'obertura i la transparència, i es constituirà en un pilar sòlid de suport a la European Open Science Cloud (EOSC).

- **Foster Science**

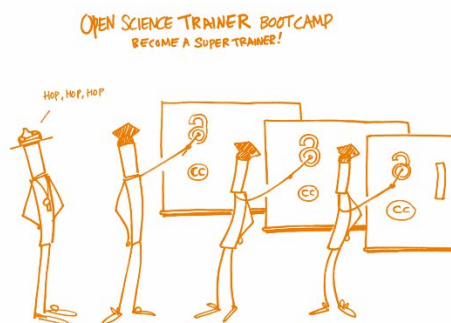

FOSTER Plus és un projecte amb finançament europeu de 2 anys, successor de projectes Foster anteriors, que té com a objectiu la implementació pràctica de la ciència oberta dins el programa marc Horizon2020. Hi participen 11 entitats col·laboradores de 6 països diferents.

Aquest projecte proporciona cursos en línia gratuïts i materials en obert sobre ciència oberta que qualsevol usuari (individual o institucional) pot reutilitzar. Podeu consultar els cursos disponibles actualment a: <https://www.fosteropenscience.eu/courses>

Un altre material important creat dins aquest projecte és l'**Open Science Training Handbook**. Un grup de catorze autors es va reunir al mes de febrer de 2018 a Hannover per crear un llibre obert i viu sobre la formació en ciència oberta: <https://www.fosteropenscience.eu/node/2219>

S'ha creat també una **xarxa de formadors FOSTER**: persones amb diferents perfils professionals (personal de recerca, personal bibliotecari, etc.) que promocionen i porten a terme formacions sobre ciència oberta a les seves institucions. El passat mes d'abril Barcelona va acollir una trobada amb 30 formadors d'aquesta xarxa: <https://www.fosteropenscience.eu/node/2233>

Al portal FOSTER també trobem l'enllaç a un altre interessant projecte on participen els Serveços de Documentação de la Universidade do Minho: **FIT4RRI** (*Fostering improved training tools for responsible research & innovation*) que està destinat a contribuir a la reducció de la bretxa entre RRI (*Responsible Research & Innovation*) i ciència oberta i promoure estratègies viables per fer canvis institucionals en les anomenades RFPO (*Research Funding and Performing Organizations*).

Gestió de dades de recerca

La gestió de les dades s'enmarca en una estratègia global de suport a la recerca de la UMinho que comprèn:

1. Política d'accés obert (actualitzada l'any 2010)
2. Política de dades de recerca (en procés)
3. Estratègia de ciència oberta (projecte de futur que haurà de tenir com a resultat final un document 'paraigües' que englobi els 2 punts anteriors)

En aquests tres punts la participació del personal del SDUM ha estat i és fonamental, atès que han elaborat les propostes que posteriorment s'han aprovat o caldrà aprovar per part del rectorat de la UMinho.

La gestió de dades de recerca és un dels eixos principals de l'estratègia actual del SDUM. Eloy Rodrigues (director dels serveis) i Pedro Príncipe ens van explicar com han enfocat des de la biblioteca aquest tema en els darrers anys:

- Des de fa més de 4 anys hi están treballant internament a la biblioteca seguint les recomanacions de LIBER ([Ten recommendations for libraries to get started with research data management](#))
- Des de l'any 2017 participen en el grup de treball (format per personal investigador i personal dels serveis de biblioteca) creat pel rector de la UMinho per elaborar una estratègia institucional de dades de recerca. El personal del SDUM ha estat el responsable de dissenyar l'esborrany amb el que treballarà aquest grup per establir la política final de gestió de dades científiques a la UMinho.

Conclusions

El SDUM de la UMinho és un bon exemple de com els serveis bibliotecaris poden liderar el moviment d'accés obert a la universitat i reforçar el nou rol de la biblioteca acadèmica i la seva visibilitat a la institució.

Ha estat molt satisfactori veure la motivació del personal del SDUM encarregat de gestionar projectes d'àmbit nacional i europeu de foment de l'accés obert, així com comprovar que des del rectorat de la UMinho confien en els seus coneixements per elaborar la futura política de dades de recerca i l'estratègia de ciència oberta de la institució. La feina del personal del SDUM, col·laborant mà a mà amb investigadors i el rectorat, ha suposat engegar iniciatives tan positives com la monitorització periòdica del compliment de la política d'accés obert i la vinculació de la política institucional amb el sistema d'avaluació docent.

Aprofito per animar a tot el personal del CRAI a donar una ullada a l'oferta formativa del projecte FOSTER per tal de conèixer millor diferents aspectes relacionats amb la ciència oberta i l'accés obert: <https://www.fosteropenscience.eu/courses>

Compartir aquesta setmana amb participants de programes de mobilitat internacionals i del programa Erasmus+ ha estat molt enriquidor. Gràcies a sessions de treball sobre el disseny i característiques de diferents projectes Erasmus he tingut l'oportunitat de conèixer millor el funcionament dels ajuts que ofereixen les universitats europees per a estudiants i institucions.

Voldria, per últim, agrair l'atenció rebuda durant aquestes jornades centrades en el suport a la recerca i el foment de l'accés obert per part de tot el personal del SDUM i del personal de l'Oficina de Relacions Internacionals de la UMinho. Ha estat una molt bona experiència que recomanaria viure a tot el personal del CRAI de la Universitat de Barcelona.